

Novice iz Jablaniške doline

Glasilo projekta „Prisluhni glasu vasi“ za prebivalce Jablaniške doline

Glasilo »Novice iz Jablaniške doline« prejema brezplačno na dom gospodinjstva v **Jablaniški dolini**: Breg, Bukovica, Cerovica, Dolgo Brdo, Gradišče, Gradiške Laze, Jablaniške Laze, Jablaniški Potok, Selšek, Spodnji Mamolj, Spodnja Jablanica, Tenetiše, Zgornji Mamolj, Zgornja Jablanica, okoli 10. v mesecu.

Glavna in odgovorna urednica: Jelka Babič

Uredniški odbor:

Mateja Zaman, Helena Lovše,
Ana Savšek, Tjaša Bajc.

Oblikovanje: Center za razvoj Litija, d.o.o.

Izdajatelj: Center za razvoj Litija, d. o. o., Kidričeva cesta 1, 1270 Litija
E-mail: info@razvoj.si

W: www.razvoj.si

Tel.: 01/ 89 62 710

Naklada: 450 izvodov

Izdaja glasila je podprta s sredstvi projekta Prisluhni glasu vasi, ki je bil odobren v programu Srednja Evropa in Evropskega sklada za regionalni razvoj. Center za razvoj Litija je partner v tem projektu.

DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJI

Spoštovane krajanke in krajani Jablaniške doline! V četrti izdaji naših novic smo za vas med drugim pripravili kratek pregled zakonskih pogojev s področja dopolnilnih, predvsem turističnih dejavnosti na kmetiji, ki jih ureja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Dopolnilne dejavnosti, ki jih lahko izvaja kmetija med drugim obsegajo: **predelavo** kmetijskih pridelkov, medu, zelišč, gozdnih sadežev,... **prodajo** kmetijskih pridelkov z drugih kmetij in izdelkov, ki jih druga kmetija proizvaja v skladu s predpisi, **turizem na kmetiji** v obliki gostinske in negostinske dejavnosti, **tradicionalna znanja** npr. oglarstvo, tradicionalno krovstvo, peka v kmečki peči, izdelovanje tipičnih izdelkov,... **pridobivanje in prodajo energije** iz obnovljivih virov, **storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo** ter opremo, orodji in živalmi, **zbiranje in kompostiranje** organskih snovi, **ribogojstvo**, itd.

V nadaljevanju vam želimo predstaviti predvsem aktualno področje turističnega udejstvovanja na kmetijah. Da se kmetija lahko imenuje turistična, mora imeti organizirano lastno kmetijsko pridelavo. Nudi pa lahko samo jedi iz domačega okolja ter doma pridelane in predelane pijače. Gostu se lahko med drugim ponudi vino, ki ni originalno polnjeno (neustekleničeno), vendar le če so izpolnjeni predpisani pogoji in če se nudi vino domačega pridelovalnega območja. Kmetija z nastanitvijo lahko nudi tudi druge domače jedi in kupljeno pijačo, za kar mora pridobiti dovoljenje upravne enote. Kmet, ki opravlja gostinsko dejavnost, mora določiti svoj redni dnevni obratovalni čas glede na vrsto/obliko kmetije. Za obratovanje v podaljšanem obratovalnem času je potrebno pridobiti pisno soglasje

lokalne skupnosti.

Zunanja ureditev kmetije, prostori in oprema morajo biti prilagojeni krajevnim arhitekturnim značilnostim in avtentični okolju. Prostori, strežbe morajo zagotavljati domačnost (kmečke izba ipd.) in v njih ne sme biti gostilniške opreme (točilni pult ipd.). Prostor za pripravo hrane (kmečka kuhinja) mora biti ločen od prostora v katerem strežejo jedi in pijače in razdeljen na delovna območja za čista in nečista opravila. Se pa lahko v enem območju izvajajo vsa opravila, pod pogojem, da se ne izvajajo istočasno in da se predhodno oprema očisti in po potrebi razkuži.

Turistična kmetija lahko deluje v eni izmed naslednjih oblik: **vinotoč**, kjer lahko prodajajo in strežejo čez vse leto, dokler imajo lastno pijačo. Gostinske storitve se nudijo na kmetiji ali v vinski kleti. Potrebno pa je zagotoviti prostor za točenje pijač in pripravo prigrizkov (če jih nudijo). tekočo hladno in toplo vodo ter stranišče za goste. Za **osmico** veljajo enaka določila, le da lahko prodajajo in strežejo pijačo največ dvakrat na leto do deset dni. Ponujajo pa lahko tudi eno značilno krajevno jed, za kar pa mora biti osmica posebej opremljena.

Izletniška kmetija oz. **kmetija odprtih vrat** mora imeti kuhinjo za pripravo jedi, prostor za strežbo jedi in pijač (izba, ipd.), stranišče za goste. Na kmetiji lahko nudimo jedi iz domačega okolja, doma pridelane in predelane pijače, napitke in ustekleničeno vodo.

nadaljevanje članka na naslednji strani

Domače dobrote

Etnološka dediščina je lahko del zanimive turistične ponudbe na podeželju

Narava nas poziva, da z ločevanjem odpadkov pripomoremo k čistejši prihodnosti

Kmetija, ki ima v prostoru za strežbo več kot 50 sedežev, mora po pravilniku imeti poleg kuhinje prostore za skladiščenje oz. shranjevanje živil z odlagalnimi površinami za posamezne skupine živil z naravnim ali mehanskim prezračevanjem, ter zaščito pred glodalci in mrčesom. Jedilnico (npr. izbo), ki mora imeti najmanj 1m² površine na vsak sedež, točilno mizo, ki je odmaknjena od miz za goste najmanj 2 m oz. je v drugem prostoru.

Kot kmetijo z nastanitvijo pa obravnavamo kmetijo, ki za namestitev gostov ponuja sobe (lahko tudi skupna ležišča), apartma oz. prostor za kampiranje. Poleg tega pa mora imeti tudi kuhinjo, ter prostor za strežbo v katerem mora biti najmanj toliko sedežev kot je ležišč, ter WC za goste. Če so gostje nastanjeni, na način, da si kuhajo sami (apartma, kamp), kuhinja ter prostor za strežbo nista obvezna.

Kmetija lahko sprejema goste na nastanitev, če ima urejene nastanitvene prostore. V skladu z določili mora soba med drugim imeti nastanitveni prostor s posteljo, oknom z naravno svetlobo in zatemnitvijo, splošno razsvetljavo, električno vtičnico omare, ter mizo s stolom, in kopalnico, ki mora imeti toplo in hladno tekočo vodo, kad ali prho z zaveso, umivalnik, polico za toaleta, ogledalo z osvetlitvijo in vtičnico, splošno razsvetljavo in stranišče (če ni v drugem prostoru), obešalnik in urejeno prezračevanje. Kopalnica v vsaki sobi ni nujna, mora pa biti v vsaki etaži oziroma na vsakih 20 postelj vsaj ena, ter po eno žensko in moško stranišče.

Za skupna ležišča ali kamp prostor pa je potrebno zagotoviti: na 13 prostorov najmanj en umivalnik, na 25 prostorov najmanj eno prho in ženski WC, na 35 prostorov pa tudi en moški WC ter pipo s pitno vodo. Za 50 prostorov je potrebno dodatno imeti 1 pralnik in eno korito za pomivanje posode, ločeno od WCjev, za 100 prostorov pa tudi pisuar. Kamp, ki ima več kot 200 prostorov mora imeti tudi prostor za kemično čiščenje stranišča. Kamp pa mora biti opremljen tudi z napisom in ponoči osvetljenim vhodom (kadar deluje), vstopno zapornico ali vrati, načrtom kampa (če ima več kot 100 mest),

sprejemnim prostorom, dovozno potjo širine najmanj 3m, priborom prve pomoči. Kampirne površine morajo biti urejene, najmanjša povprečna velikost prostorov ne sme biti manj kot 55m², z električnimi priključki mora biti opremljenih najmanj 40% prostorov, poti do sanitarij in sprejemnega prostora morajo biti razsvetljene. Zagotoviti pa je potrebno tudi tekočo vodo, posodo za odpadke, posebej urejena kurišča, kampirni, 1 umivalnik, 1 tuš kabino in pipo s toplo vodo. Umivalnica, stranišča, ki so urejeni v sklopu hiše, ne smejo biti oddaljeni od prostora za kampiranje več kot 200m.

Nastanitvena kmetija mora ponujati nastanitev z zajtrkom ali celodnevno oskrbo na osnovi pol ali polnega penziona ali oskrbo z lastnimi pridelki (pri nastanitvi v apartmaju ali kampu).

Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji je lahko fizična oseba, ki je lastnik, zakupnik ali drugačen uporabnik kmetije in se za svoj račun ukvarja s kmetijsko dejavnostjo ter je za to ustrezno usposobljen. Ni potrebno, da je pokojninsko-invalidsko zavarovan na kmetiji. Za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji mora nosilec dejavnosti pridobiti dovoljenje, ki ga na njegovo zahtevo izda krajevno pristojna upravna enota, kjer so na voljo tudi dodatne informacije.

Simon Janša, Center za razvoj Litija

Obveščamo vas, da bomo v okviru projekta «Prisluhni glasu vasi» pričeli z obiski na kmetijah in gospodinjstvih, ki so potenciali za vključitev v mrežo ponudnikov kmetijskih pridelkov in izdelkov ter turističnih storitev. V projekt bo vključena sanitarna inženirka, zunanja strokovna sodelavka ga. Privšek, ki bo s strokovnimi nasveti pripomogla k hitrejši vzpostavitvi zdravstveno higienjskih pogojev. V kolikor se odločate za razvoj dopolnilne dejavnosti, so stroški obiska so za vas brezplačni in so vključeni v projekt. Vsi zainteresirani pokličite na Zadrugo Jarina, tel.: 01 8972 104 ali GSM: 051 312 739. O terminu obiska se bomo dogovorili v naprej.

Mojca Hauptman, Jarina

KAJ NAS ODVRAČA OD LOČEVANJA ODPADKOV?

Jablaniška dolina ima kar štiri različne ekološke otoke, po novem imenovane zbiralnice. A kljub temu ločevanje odpadkov tu še ni postalo stalnica. Marta Peršin iz Komunalno-stanovanjskega podjetja Litija (KSP Litija) sicer pravi, da konkretnih podatkov za ta del nima, na celotnem območju občin Litija in Šmartno pri Litiji pa se v zbiralnicah zbere le 8–10 % vseh odpadnih materialov.

Precej krivde za to nosijo tudi govorice o tem, da KSP Litija neustrezno ravna z razvrščenimi odpadki. Komunalni delavci naj bi namreč vse zabojnike izpraznili v isti tovornjak. Peršinova to odločno zanika. Pravi, da en tovornjak v enem dnevu odvažata le eno izmed vrst odpadkov. Plastika in papir se odvažata tedensko, steklo pa na vsaka dva tedna ali po potrebi. Vse skupaj je dostavljeno v zbirni center Širjava pri Ponovičah, kjer odpadki ostajajo ločeni v večjih zabojnikih.

Po besedah Peršinove se odpadki iz različnih zabojnikov na ekološkem otoku zmešajo le, kadar komunalni delavec opazi, da odpadki niso pravilno ločeni. To pa je težava, s katero se srečujejo precej pogosto. Le redki namreč upoštevajo navodila o tem, kateri odpadki sodijo v katerega izmed zabojnikov. »Sicer pa odpadkov iz zbiralnic nikoli ne mešamo med seboj,« poudarja Peršinova in dodaja: »Če temu kdo ne verjame, naj si ogleda zbirni center Širjava!«

Upoštevali smo njeno navodilo in se s fotoaparatom odpravili v zbirni center. Širjava ni običajno odlagališče odpadkov, saj v njej vlada red. Obdana je z visoko železno ograjo in varovana z video-nadzorom. Odpadki so večinoma razvrščeni po zabojnikih. V enem izmed njih najdemo papir, v drugem plastiko, steklo so ravno odpeljali. Poleg omenjenih odpadkov na odlagališču posebej ločujejo tudi hladilnike, televizorje in računalnike, druge kosovne odpadke, gume ter les.

KAJ SODI V KATERI ZABOJNIK?

Zabojnik za papir (moder pokrov): časopisni papir, reklamni letaki, revije, knjige, zvezki, kartoni. Tetrapak ne sodi sem!

Zabojnik za steklo (zelen pokrov): steklenice, kozarci za vlaganje, razbiti kozarci ali steklenice. Vanj ne sodijo okenska in druga stekla! Steklenice in kozarci morajo biti prazni in brez pokrovcov.

Zabojnik za plastenke (rumen pokrov): plastična embalaža pijač in tekočih živil (mleko, sokovi). Tudi plastenke morajo biti prazne in brez pokrovov.

Zabojnik za pločevinke (rdeč pokrov): pločevinke od pijač in drobna kovinska embalaža (pločevinke od živil). Priporočljivo je, da se pločevinke stisnejo.

Vir: zloženka Ločeno zbiranje komunalnih odpadkov na izvoru izdajatelj KSP Litija

Sabina Štrubelj

Otroci se se preizkusili v gašenju z gasilnikom na prah

Jablaniški gasilci so se pomerili v gasilskem kvizu

Tudi v Jablaniško dolino prihaja veseli čas martinovanja

PESTER MESEC POŽARNE VARNOSTI

Oktober je mesec požarne varnosti, zato ponavadi v vseh gasilskih društvih v tem mesecu potekajo razne gasilske aktivnosti, katerih namen je osveščati svoje člane in ljudi v okolici, hkrati pa poskrbeti za preventivo.

Že v začetku meseca smo se z našimi najmlajšimi začeli pripravljati na 7. občinski **gasilski kviz**, ki je potekal 10. oktobra v kulturnem domu v Šmartnem. Kviza smo se udeležili z dvema ekipama, in sicer s starejšimi pionirji, ki so dosegli 5. mesto in z ekipo mlajših pionirjev, ki so si z doseženim 2. mestom prislužili sodelovanje na regijskem kvizu v Lukovici. Namen gasilskih kvizov je, da otroci osvojijo določeno znanje na gasilsko tematiko. Ker nam je do tekmovanja v Lukovici ostalo le štirinajst dni, smo močno zavihali rokave in se pridno učili gasilsko zgodovino, vse o preventivi, gasilskem orodju in splošnih prometnih prepisov. To so bile teme v katerih smo se nato 24. oktobra pomerili z ostalimi **ekipami iz naše regije**. Dobro pripravljene, polne znanja in pozitivne energije smo se že navsezgodaj odpravili proti Lukovici, kjer smo pokazali vse kar smo znali. Konkurenca je bila dobra, ekipe pa so bile zelo izenačene, tako smo na konci le z majhnim zaostankom za najboljšimi pristali na osmem mestu, za kar Barbari in Kristini Hauptman ter Niku Ponebšku iskreno čestitamo. Seveda je bilo čutili majhno razočaranje, ki pa smo ga hitro premagali s slastnim sladoledom.

Da pa bi naši najmlajši gasilci svoje teoretično znanje lahko preizkusili tudi v praksi sva jim skupaj s poveljnikom Matjažem Boriškom pripravila **gasilsko vajo**, na kateri so spoznali gasilsko orodje in opremo in njihovo pravilno uporabo. Seznanili smo se z zaščitno obleko, gasilnimi sredstvi, priročnimi gasilnimi sredstvi, lestvami, dihalnim aparatom, ročniki in ostalimi pripomočki, ki so pri delu gasilcev nepogrešljivi. Za konec pa so otroci tudi sami poizkusili kako se gasi z gasilnikom na prah, kako gasimo s peno, poizkusili

pa so tudi, kako se diha s pomočjo dihalnega aparata.

Seveda pa tudi starejši člani niso počivali, saj so v tem mesecu imeli akcijo v kateri so pregledali stanje gasilskega orodja, predvsem tesnosti cevi in poskrbeli za morebitne napake na njih, popravila se je muljna črpalka, opravil pa se je tudi preventivni pregled velike večine hidrantov, ki so na območju našega društva. Pri pregledu se je ugotavljal tlak na hidrantih in pretočnost vode. Pregled hidrantov se s strani gasilcev izvaja zgolj v lastne namene in za lastno evidenco, saj so hidranti v prvi vrsti namenjeni nemoteni uporabi požarne vode.

Na tem mestu bi nekaj več besed namenila tudi uporabi hidrantov, ki so pri lokalnih vodovodih last vodovodne skupnosti, ki sama določi pravila uporabe le teh in tudi sama skrbi za njihovo brezhibno delovanje. Med tem ko na območjih z občinskim vodovodom v naši občini s hidranti upravljata JP KSP Litija in podjetje Trgograd d.o.o.. Po Odloku o oskrbi s pitno vodo na območju Občine Šmartno pri Litiji so hidranti v sistemu javne oskrbe z vodo namenjeni predvsem požarni varnosti, zato morajo biti vedno dostopni in primerno vzdrževani. Brez soglasja upravljavca sistema javne oskrbe z vodo, se sme uporabljati voda iz hidranta samo za gašenje požarov in za odpravljanje posledic elementarnih nesreč. Odvzem vode iz hidrantov je izjemoma dovoljen, vendar samo ob soglasju upravljavca, tudi za naslednje namene: pranje cest, ulic in trgov, zalivanje parkov ter javnih nasadov, za javne prireditve, za polnjenje cistern za dovoz vode ter za utrjevanje cestišč in druga podobna gradbena dela. Torej uporaba hidrantov za lastne potrebe ni dovoljena, tako da vse naprošamo, da ne pozabijo prvotnega namena uporabe hidranta: požarna varnost. Z gasilskim pozdravom: »Na pomoč!«

Mateja Zaman

VINOGRADNIŠTVO V JABLANIŠKI DOLINI

Čeprav Jablaniška dolina spada na obrobje **vinorodnega dolenskega okoliša** in tudi v vinogradi ni prav gosto poraščena, je v naši dolini kar veliko vinogradnikov, ki imajo vinograde in zidanice raztresene daleč naokoli. Zdaj, ko se bliža **martinovanje**, vam bodo z veseljem dali poskusiti novo vino in videli boste, da znajo pridelati zelo dobra vina.

V **Vinogradniško društvo Štuc** Šmartno je vključenih 35 članov iz Jablaniške doline. Nekateri so bolj aktivni,

drugi manj, na splošno pa je pri vseh čutili trud po boljši kvaliteti vina. Veliko so se naučili tudi na teoretičnih in praktičnih izobraževanjih, ki jih organizira Štuc, saj se le-teh pridno udeležujejo. Vsako leto jih veliko sodeluje na društvenem ocenjevanju vin in na ocenjevanju vin na Cvičkariji v Novem mestu. Dosegli so že veliko pohval in diplom in prepričani smo, da bodo s takim tempom tudi nadaljevali.

Marija Lenart, članica OU Štuc Šmartno

MARTINOVANJA PRI NAS

Martinovanje je že star slovenski praznik, ki ga skoraj vsaka pokrajina praznuje malo drugače. Šege se od kraja do kraja razlikujejo. Težko je reči, vendar se mi zdi, da za naše okolje ni nekega ustaljenega načina praznovanja, kot na primer da bi pekli martinovo gos. Bolj so priljubljena razna martinovanja v mestnih središčih, kjer v dobri družbi in glasbi ljudje postojijo ob kozarčku ali dveh kuhanega vina.

Meni zanimiva je bila navada, ki se je pojavila med gradškimi »vikendaši«, da so se na predvečer martinove-

ga zbrali v kleteh in so skupaj **pazili na mošt**, da ga nebi ukradel sv. Martin in ga spremenil v vino. Ob tem pa so seveda ves čas pridno okušali dobro kapljico in ugotavljali ali je še mošt ali se je že spremenil v vino. Seveda pa ni manjkalo niti prepevanja slovenskih pesmi. Pa še malo dobrega domačega kruha in mesa in večer je prav hitro in prijetno minil.

In glej ga zlomka, sv. Martin je ne da bi opazili odnesel mošt in prinesel vin!

Mateja Zaman

Skupinska fotografija najbolj pridnih pohodnikov ob prvi obletnici 2005

VSAK DAN DO GRADIŠKE CERKVE

Kot vemo, je telesna dejavnost ključnega pomena za zdravje in dobro počutje vsakega posameznika. Hoja oz. pohodništvo je najpreprostejša in najprijetnejša vadba za izboljšanje telesnega in duševnega počutja. Pri njej tveganja za poškodbe skoraj ni, saj ob tem, ko krepili sleherni telesno mišico, ne obremenjuje sklepov, pa še drage športne opreme ne potrebujete. Primerna je tako za mlade kot za malo manj mlade. Večina ljudi se tega zaveda, pa kljub temu rekreacija oziroma šport nista del njihovega vsakdanjega življenja, kar prinaša negativne posledice za njihovo psihično in fizično zdravje.

Tudi v Jablaniški dolini se nas je jeseni leta 2004 nekaj zbralo, ki smo ugotovili, da je za naše boljše počutje potrebno nekaj narediti na tem področju. Odločili smo se, da bomo svoj prosti čas izkoristili za hojo. Za cilj smo si izbrali **cerkvico sv. Magdalene v Gradišču**, kjer smo

namestili tudi omarico v kateri je knjiga prihodov. Sedaj, ko gledamo nazaj ugotavljamo, da se je ideja lepo prijela, saj imamo **letno nekaj tisoč obiskov**, najbolj zagnani posamezniki zberejo preko dvesto obiskov v tekočem letu. Naj poudarimo še to, da so med pohodniki tako mlajša generacija, kot srednja generacija, pa vse do upokojencev. Vsako zadnjo soboto v oktobru, ki smo jo določili kot nekakšen zaključek tekočega pohodniškega leta, pa se pri cerkvici sv. Magdalene dobimo na družabnem srečanju, kjer najbolj pridnim pohodnikom podelimo tudi priznanja za prehojeno pot v preteklem letu.

Hoja je resnično idealna rekreacija. Koristi celotnemu telesu in je popolnoma brezplačna, zato vabimo vse, ki želijo narediti kaj zase, da se nam pridružijo.

Rado Poglajen

Na sejmu Turizem in prosti čas se je januarja letos predstavilo Društvo za razvoj podeželja LAZ

PRIPRAVE NA SEJEM TURIZEM IN PROSTI ČAS 2010

Tudi naslednje leto se bo Srce Slovenije predstavilo na **sejmu Turizem in prosti čas**, ki bo potekal od 21. do 24. januarja 2010 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Da bo ponudba iz Srca Slovenije kar najboljša zbrana in predstavljena, smo s pripravami začeli že z mesecem septembrom.

Sejem TIP je največji turistični dogodek in hkrati največja promocija slovenskega turizma v Sloveniji, ki na enem mestu združuje akterje v turizmu. V letu 2009 se je na TIP-u predstavilo 143 razstavljalcev, poleg Slovenskih so bili prisotni tudi tuji ponudniki. Sejem je spremljalo kar 130 različnih novinarjev. Iz teh podatkov je razvidno, da je glede na obseg prireditve, to zelo dobra priložnost za

promocijo, saj pričakujejo do 20.000 obiskovalcev. Sejem bo potekal 4 dni, vsak dan bo nosil svojo tematiko. Promoviralo se bo **zdravo življenje** – okoljevarstvo, kolesarstvo ter pohodništvo, za železčake se bo poskrbelo skozi temo **kulinarike in lokalne samooskrbe**, predstavilo se bo **dediščino** Srca Slovenije ter spregovorilo o ponudbi **odprtega učnega okolja** na tem območju.

Na TIP-u bomo predstavili projekt »Prisluhni glasu vasi« in tudi Jablaniško dolino kot pilotno območje, o čemer bomo še pisali v naslednji številki.

Andreja Čop, Center za razvoj Litija

JABLANIŠKE ČAROVNICE NA GRADU BOGENŠPERK

NAPOVEDNIK DOGODKOV:

Delavnice izdelovanja prazničnih voščilnic

18. november 2009 ob 17h
25. november 2009 ob 17h

Gasilski dom Breg

Prihod Miklavža

5. december 2009

Jablaniška dolina

Prispevke za naslednjo številko pošljite na naslov info@razvoj.si do 30. novembra 2009.